

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОКОМУНІКАНТІВ НА ОСНОВІ ПОСІБНИКА ІВАНА ЮЩУКА

к. філол. наук, доц. Світлана Миколаївна Барабаш

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Україна

к. пед. наук, доц. Ольга Василівна Бурко

Національний авіаційний університет, Україна

Стратегічний курс розвитку України в економічній і культурно-освітній європейській простір передбачає оновлення навчальних програм, планів, навчально-методичної бази, що зумовлює позитивні зміни, впровадження інноваційних методів навчання в освітньому середовищі. Сучасні політичні та культурологічні реалії мають нові тенденції і щодо формування лінгвістичної компетенції інокомунікантів. Так, ключовим напрямом є вивчення мови держави, в якій відбувається навчання іноземних громадян. Комунікативні навички є основою продуктивного, конструктивного спілкування на загальнолюдському та міждержавному рівнях. Рада Європи компетентності володіння усним і письмовим спілкуванням визначає пріоритетними.

Актуальним вважаємо дослідження питання лінгвокраїнознавчої компетентності інокомунікантів на основі посібника І. Ющука, Ю. Бондарчук, О. Мушкудіані «Reference book in the Ukrainian language (Ukrainian for foreigners) (for teachers, students, post-graduate students, doctoral students and anyone wishing to learn Ukrainian)» як одного з важливих чинників становлення мовознавчих понять в іноземних громадян. Лінгвістична та лінгвокраїнознавча компетентність розглядаються у працях Т. Музики, Т. Греценко [3, с. 162–172], В. Костюшко [4, с. 52–62] та ін. Творчий доробок І. Ющука у цій царині є надзвичайно цінним, адже з 1969 р. у Київському педагогічному інституті іноземних мов викладав українську мову на підготовчому відділенні, а потім – вступ до мовознавства на стаціонарі. Із 1994 року завідував кафедрою слов'янської філології в Київському міжнародному університеті. Його праці для інокомунікантів мають прикладний характер. Як згадував Учений,

Приірпіння стало для нього справжнім джерелом натхнення: у Будинку творчості м. Ірпеня написав навчальний посібник «Я вучу український язык» (1992). Згодом видав низку актуальних посібників «Я вивчу українську мову: Правопис. Синтаксис. Стилїстика. Українська лїтература ХХ столїття: Навчальний посїбник», «Українська мова для початкївцїв: Навчальний посїбник», «Курс прискореного навчання української мови: 30 занять». У спївавторствї з Юлїєю Бондарчук, Олександрою Мушкудїанї написав «Reference book in the Ukrainian language (Ukrainian for foreigners) (for teachers, students, post-graduate students, doctoral students and anyone wishing to learn Ukrainian)» (2018). Цїннїсть посїбника полягає в тому, що вїн орієнтований на мовця, який має в активному вжитку англїйську і прагне опанувати українську мову. Саме тому матерїал подається спочатку англїйською, а потїм – українською. Посїбник має певну структуру, де знайомство з мовою вїдбувається за принципами наступностї, планомїрностї, науковостї, доступностї. Вїн мїстить вступ і 5 роздїлїв (I. Фонетика і правопис; II. Словотвїр; III. Лексика; IV. Частини мови; V. Синтаксис) та тексти для читання. Матерїал має комунїкативну спрямованїсть: до правил подано приклади, вправи. Цїннїстю для лїнгвїстичної компетенцїї їнокомунїканта є те, що слова і вислови мають вїдповїднї переклади.

Ми апробували посїбник на практичних заняттях з української мови як їноземної. На його основї впровадили навчальнї модулї № 1 «Фонетика та морфологїя» та № 2 «Початковий граматичний курс» у зїставленнї з мовою посередницею – англїйською. Оприлюднюємо напрацьований алгоритм роботи пїд час вивчення теми «Значення та вживання мїсцевого вїдмїнку». Першїй крок: ознайомлення студентїв з теоретичним матерїалом за посїбником професора Ющука: «Де Ви навчаєтеся? *В унїверситетї. Це мїсцевий вїдмїнок, вїдповїдає на питання у кому? у чому? на кому? на чому?»*.

locative case	мїсцевий вїдмїнок
locative — on whom? «на кóму?»	мїсцевий — на кóму? на чóму? (<i>на</i>

on what? «на чо́му?» (<i>на сїновї, дочцї, радостї, маляти</i>); in English it is used with the preposition <i>in, at, on</i>	<i>сїновї, дочцї, радостї, маляти</i>); в англійській мові передається прийменниками <i>in, at, on</i>
locative case is used necessarily with the preposition and points to the place: <i>Живу́ в Києві</i> «I live in Kyiv»	місцевий обов'язково з прийменником вказує на місце: <i>Живу́ в Києві</i> «I live in Kyiv»

Другий крок: вправа / exercise. Прочитайте вголос, зверніть увагу на закінчення іменників у давальному й місцевому відмінках однини. Read aloud, pay attention to the ending of nouns in dative and locative singular.

1. Я допомагаю братаві. «I help my brother». 2. Він вчиться в університеті. «He studies at the university». 3. Мало грошей є в банку на його рахунок. «There is little money on his bank account». 4. Брат платить університетові за навчання. «Brother pays university tuition». Vocabulary: гроші – money, завод – factory, навчання – tuition, рахунок – account [7, с. 101–102].

Третій крок: читання тексту про архітектора В. Городецького; вибір назви для тексту з-поміж запропонованих варіантів: «а) "химера" – це українське слово; б) легенда про будинок із химерами; в) батьки і діти»; вибір висловлювання, що відповідає цій частині тесту [7, с. 19–20], наприклад:

Будинок із химерами розташований...	А) у Львові; Б) у Харкові; В) у Києві
-------------------------------------	---------------------------------------

Інокомуніканти ставили питання до запропонованих відповідей.

Четвертий крок: репродуктивне аудіювання на основі тексту «Либідь» за повістю професора Ющука «Троє на Місяці» (2006): «У Києві є пам'ятник засновникам міста: Кию, Щеку, Хориву та їхній сестрі Либідь. Ім'я сестри першого київського князя Кия походить від слова *біла*. По-латині буде *Альба*. Цей самий корінь є в таких словах іншомовного походження, як *альбатрос*, *альбінос*, *альбом*. Трапляється він і в слов'янських словах, тільки тут за законами давньослов'янської мови перші два звуки переставлені місцями: ту саму річку німці називають *Альба*, а слов'яни – *Лаба*. Від цього кореня походить також назва птаха *лебідь*. Білий колір у багатьох народів є символом краси. Ім'я *Либідь* півтори тисячі років тому означало *Прекрасна*» [6, с. 101–

102]. Студенти обирали відповіді на питання, упізнавали відмінкову форму виділеного іменника. *Наприклад:*

питання	відповіді
Оберіть ім'я сестри першого київського князя Кия, котру Ви бачите <i>на слайді</i> ?	А) Альба; Б) Лаба; В) Либідь; Г) Прекрасна

Таким чином, іншомовні студенти одночасно сприймали візуально та на слух текст, намагаючись зрозуміти усне мовлення викладача.

П'ятий крок: віртуальні діалоги відповідно до гіпотези Івана Ющука про походження імен Кий, Щек, Хорив за повістю «Троє на Місяці». Змодельовали ситуацію: уявіть собі, що Ви гід, а Ваш екскурсант – студент-іноземець. Він хоче дізнатися про засновників міста Києва. Прочитайте віртуальний діалог. Використовуйте формули вітання, прощання, подяки, слова та вирази: верхова їзда – riding, давати – give, предки – ancestry та ін.

Г. – гід. С. – студент-іноземець. Наприклад:

С.:

-Цікаво, із чим пов'язана назва Щек?

Г.:

-Здогадно, із давнім словом англійської мови *stick*.

С.:

- Що воно означає?

Г.:

-Воно має різні значення: «колоти», «полювати», «полювати зі списом».

С.:

-Дякую. Що це слово називає в українській мові?

Г.:

-Гнучку паличку. Нею поганяють коней під час верхової їзди.

С.:

- Але в англійській мові воно починається на *st*, а ім'я Щек має на початку *щ*.

Г.:

-Так, адже *st* і *щ* чергуються, наприклад, *пустити – пуцу, кістка – кощавий*.

С.:

-Мабуть, предки українців багато воювали, якщо давали вождям такі імена.

Г.:

-Професор Іван Ющук теж так думає.

Таким чином, форма діалогу зі студентами розкривала здатність студентів до комунікативної взаємодії в умовах дистанційного навчання.

Лінгвістичну компетентність необхідно розглядати як здатність і готовність студента здійснювати іншомовне спілкування у межах визначених навчальною програмою вимог, які своєю чергою спираються на комплекс специфічних для іноземної мови знань, умінь і навичок – граматичних, лексичних, орфографічних, мовленнєвих, розпізнавання мови на слух, а також володіти різноманітними мовними засобами комунікативної взаємодії. Сутність процесу формування лінгвістичної компетентності студентів можна аргументовано розглядати як їхню підготовку до спілкування в різних умовах професійної діяльності. Такий підхід передбачає комплексне використання оновленого змісту та сукупності інноваційних методів і технологій навчання іноземної мови, а також організацію цілісного освітнього процесу, побудованого на основі компетентнісного і комунікативного підходів.

Література

1. Бурячок А. Ющук Іван Пилипович // Українська мова: Енциклопедія. Київ : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000. С. 811.
2. Музика Т. Формування полікультурної мовної особистості інокомунікантів у процесі вивчення української мови як іноземної // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. 2017. № 31.
3. Гриценко Т. Розвиток мовної особистості у технічних ВНЗ // Гуманітарна освіта у технічних навчальних закладах: зб. наук. праць Національного авіаційного університету. 2009. Вип. 17. С. 162–172.
4. Костюшко В. І. Лінгвістичні основи формування в іноземних студентів лексикологічної компетентності у процесі навчання української мови // Теоретична і дидактична філологія. 2017. Вип. 26. С. 52–62.
5. Пасемко І. Його нива – рідна мова // Українська літературна газета. 2013. №20.
6. Ющук І. Троє на Місяці. Київ : ВЦ «Просвіта», 2006. С. 271.
7. Yushchuk I., J. Bondarchuk, O. Mushkudiani/ Reference book in the Ukrainian language (Ukrainian for foreigners) (for teachers, students, post-graduate students, doctoral students and anyone wishing to learn Ukrainian) : навч. посібн. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. 184 с.

